

ሀልቂት ሀዘቢ ድግሳን ዕዲማትናን
ሰንበት 9 ሐምሌ 1978 ዓ.ም
ብኢጋጣሚ 20 ሰኔ 2019

ታደሰ ኪዳነ
በርሚንግሃም

2ይን መወዳእታን ክፋል

አብ ቀዳማይ ክፋል በዛ እትስዕብ ክፋል ኢየ ተፋንየኩም

“... ካብቲ ቦታ ቀልጠፊ ክርሕቕ ነይሩኒ። እታ ዝቐረበት መውጽኢት ቦታ፣ እታ ቆልዓን ሰበይትን ብጽቕቕቕ ተዓቑቦሙሳ ዝነበሩ ጸባብ ቦታ ኢያ። ንገለ ብመንጎ ኣእጋርም፣ ንገለ ብጎድኖም ደፋፊ፣ ነቲ ጽቕቕቕ ሓሊፊ ናብ ሸነሽ ሰሜን ናብቲ ክፋት ቦታ ተቐልቀልኩ። ኣነ ካብቲ ቦታ ክርሕቕ - ክጎዩ፣ ነፋሪት ለጥ ኢላ ክትሸከል፣ ፊት ንፊት ተጋጠምና። ኣዲንተይ ኣፍጠጠን ክርእያኣን ብቐድሚኣ ናይ ተኹሲ ብልጭታ ክርእን ሓደ ነይሩ፣ ፋክረስ ናይታ ነፋሪት ኣብ ኣፍልበይ ክዓልብ ተራእየኒ። “ቢቃ፣ ንእስነተይ ኣብቂዓ ኢያ!!..” ዝብል ሓሳብ ኣብ ሓንጎይ ቁልጭ በለኒ። ኣነን ሞትን ኣብ ናይ ካልኢታት ፍልልይ ዝበጸሕና ኮይኑ ተሰማዒ...።” መቐጸልትኡ እነሆ

ፋክረስ ናይታ ነፋሪት ግን ናብታ ብድሕረይ ዝገደፍክዎ ኣውቶቡስ እምበር ናባይ ኣይነበረን። ካብኡስ ደሓንኩ ደኣ። መናድቕን ደናጉላን እናነጠርኩ ምጉያየይ ቀጸልኩ። ኣብ ዕሙቕ ዝበለ ቦታ ምስ በጸሕኩ ግን “ህድሞ ካብ ፋክረስ ይከላኸል ኢዩ” ክበሃል እሰምዕ ስለ ዝነበርኩ፣ ካብተን ኣብቲ ከባቢ ዝነበራ ገዛውቲ ‘ዝሓሸት’ ዝበልኩዎ መሪጸ፣ ናብ ሓንቲ ዕጽውቲ ህድሞ ኣምራሕኩ። ማዕጾኣ ብረጉድ ስንሰለት ምስ ድርኩኹት ተኣሲሩ፣ ብልኬቶ ተዓጺዩ ኢዩ። ብላዕሊ ግን ናይ ቅድሚት መንደቕ፣ ምስ ቀጽቀጽ ኣይለገበን። ኣብ ቅድሚት ምስ መንደቕ ተጸጊዖ ብዝተተኸለት ዓንዲ ተደጊፈ፣ ብላዕሊ ብመንጎ መንደቕን ቀጽቀጽን ናብታ ዕጽውቲ ገዛ ተንፋሒኹ ኣተኩ። ቢቃ - እታ ገዛ እንተልያ ክድሕን፣ እንተ ዓንያ ከኣ ምስኣ። ኣሸበሽብ ሕማቕ እንተ ኣገነፈ፣ ሰብ ቤት- ንገዝኦም ክብሉ ክመጹ ኢዮም። ንሕማቕ ይኹን ንጽቡቕ፣ ድሕነተይ ምስታ ገዛ ክኸውን ወሲኒ ኢዩ። እታ ከተድሕነኒ ዝተዓቕብኩላ ገዛ፣ እንዳቦይ ወልደገብርኤል ዑቕባይ ነበረት።

ናብ ውሽጢታ ገዛ ምስ ኣተኹ፣ ዝቐርብን ዝርሕቕን ድምጺ ነፊርቲ፣ ጸጸኒሑ ምስቲ ብርቲዕ ድምጺ ሰዒቡ ዝስማዕ ናይ ኣድራጋ ተኹሲ ካብ ምስማዕ ሓሊፋ ዝርኣ የልቦን። ምድራቤት ናይታ ገዛውን፣ ከም ድላይካ ዘይትርእየሉ ጸልማት ኢዩ። ሕጂውን ንግዳም ገጸይ ክርኢ ስለ ዝነበረኒ፣ በቲ መንደቕ ደይቤ፣ ርእሰይ ብመንጎ መንደቕን ቀጽቀጽን ኣቐልቂለ ንማዕዶ ክቋምት

ጆሚረ። ሓንቲ ሰበይቲ ካብቲ ቅርፍን ገዛ ኣቦይ ባሻይ ዘርአይ ንጸጋም፡ ነቲ ዓበይቲ ሽማግሌታት ኮፍ ዝብልሉ ደናጉላ ንየማን ገዲፊን፡ ሰልፊ ሰልፊ ነቲ ቀጠን መንገዲ ሓዘን ይጎይያ። ብኡ ንብኡ ኩሉ ከባቢኡን ብናይ ፋክረስ ጠያይቲ ይሕረስ። ኣብ መንጎቲ ብቲ ጠያይቲ ዝተላዕለ ደርና፡ ሃሳስ ምስሊ ናይተን ሰበይቲ ዛዕ ኢሉ ክወድቕ ይረኣ። እተን ሰበይቲ ብዘወደቕኦ ኣይተረፍን፡ ተንሲኡን ቀስ ኢሊን ከውሊ ክደልያ ኢዩ እመስለኒ፡ ናብ ገዛ እንዳቦይ ገረመድህን ከንቲባ ገጸን ተጸግዓ። ካብ ኣሳጉመኡን ገለ መሀረምቲ ከም ዝነበረን ፍሉጥ ኢዩ። ግን ኣይሞታን። ኣደይውን ኣብቲ ኣኼባ ምንባራ ዘከረ ከኣ “ኣደ በዓል መን ኮን ይኾና” በልኩ። ብጉያ ከይደ ከረድኡን ግን ድፍረት ኣይነበረን።

ነፈርቲ ነቲ ክቐትልኦ ዝኸለላ ቀቲለን፡ ዝከኣለን ዕንወት ኣወሪደን ከዳ። ሰማያት ዓድና ህድኣት ዓሰሎ። ኣነውን ቦታ ዝኣተኹዎ መንደቕ ተንፋሒኹ ወጸእኩ። ናብታ ዝገደፍኩዎ ቅርፍ ከምለስ ትንቦ-ትንቦ በልኩ። ብውሽጠይ ግን “ነፈርቲ ተመሊሰን ክመጸ ኢያን። ኣጸቢቕካ ርሓቕ፡ ነብሰኻ ኣውጽእ” ዝብል ሓሳብ ወረረኒ። ፋክረስ ጥራይ ዘይኮነ ዓበይቲ ቦምባታት ጽዒነን ከይምለሳውን ፈራሕኩ። ዓድና፡ ብሸሾ ነፈርቲ ክትጸንት ዝተፈርዳ ኮይኑ ተሰማዒ። “ካብ ፋክረስ ጥራይ ዘይኮነ፡ ካብ ኩሉ ተተኪሲ ዘድሕን፡ ኣብ ጸሊም ጸርጊያ ዝተሰርሐ ድንድል ኢዩ” ኢሊ ስለ ዝሓሰብኩ ከኣ፡ ናብቲ ልዕሊ ሓደ ኪሜትር ርሓቕ ዝርከብ ቢንቶ ሃርጋሚት በረርኩ።

ቢንቶ ሃርጋሚት በጺሐ ገለ ደቓይቕ ምስ ጸናሕኩ፡ ነፈርቲ ኣይተመልሳን። ብማዕዶ ከምዚ ኸማይ ካብቲ ናይ ሓደጋ ቦታ ዝተኣልዩ ሓሓሊፎም ዝቀላቐሉ ሰባት እንተ ዘይኮይኑ፡ ሰማያት ህዳእ ኢዩ። ብኡ ንብኡ ከኣ ደሃይ ክፈልጥ ናብታ ገዲፊያ ዝኸደኩ ቅርፍትናን ቤት-ትምህርትናን ከምለስ ወሰንኩ።

ብርግጽ ቅድመይ ዝተመልሱ ሰባት ነይሮም ኢዮም። እቶም ኣብቲ ክፋት ቦታን ጸግዒ መናድቕን ዝተሃርሙ ተላዒሎም ጸንሑኒ። ካብን ናብን ብንፋስ ዝገማጠል ነጸላ፡ መዐመማ፡ ነንበይኑ ዝሕብሩ ኣጭርቕቲ ግን ካብን ናብን ብንፋስ ከገላበጥ ይረኣ ነበረ። ምስ ገለ ኣብኡ ዝጸንሑ ሰባት፡ ናብ ሓንቲ ክፍሊ ናይቲ ቤት ትምህርቲ ኣተና። ኣብ ቅድሚትን ኣብ መንጎቲ ሰደቓታትን ዝወደቕ ሰባት፡ ዝተጨላለፈ ስሚንቶን መናድቕን፡ ገና ጨንኡ ዘይሃሰሰ ባሩድን ነታ ክፍሊ ናብ መልኣክ ሞት ኢዩ ቀይሩዎ። ኣዲንተይ ዝርአዩኦ ምእማን ጸገመን። ኣነ ኣብ ገዛ እንዳቦይ ወልደገብሪኤል ዑቕባይ ከም ዝተዓቕብኩ ገሊጸ ኢዩ። ኣብታ ዝኣተኹዎ ክፍሊ ከኣ፡ ኣቦይ ወልደገብሪኤል ምስ በዓልቲ ቤቶም ኣደይ ብርሃኑ፡ ኣብቲ ስሚንቶ ዛዕ ኢሎም ወዲቕም ጸንሑኒ። ኣነ ዝተዓቕብኩሉ ገዛ፡ ንዓይ ዘድሓነት ህድሞ፡ ክልቲኦም ዋናታታ ስኢና።

ኣቦይ ወልደገብሪኤል ዑቕባይ ናይ ቤተ-ክርስቲያን ክዳውንቶም ምስ ተኸድኑ ኢዮም። ሓዞማ ዝኸዱ በትሪ (ምርኩስ) ኣብ ጥቕኡም ፍንትት ኢላ ወዲቓ ነይራ። ኣርባዕቲኡ

መሐውሮም ፍጹም ደሪቹ አዩ። አደይ ብርሃኑ፣ ሐንቲ ብንጹር እትረከን ሕጂ ዝዝከራን ብላዕለዎይ ግርጻነን ናብ ኣፍንጨኣን ጽግዕ ኢላ ንግር ዝሓለፈታ ክፍቲ ቦታ ብንጹር ትረከ። ንኣውድ ኣመት ዝበቐዕ ቁኖን፣ ጽሩይ ክዳውንተንን ኢየን ለቢሰን። ካልእ ብንጹር ዝረከ ዓቢ መሀረምቲ ሕጂ ኣይዝክርን። ምስኦም ዝወደቁ ካልኣት'ውን ነይሮም ኢዮም። ምሉእ ኣቓልቦይ ብናይ ክልቲኦም ኩነታት ተሰሪቑ ስለ ዝነበረ ግን፣ ሕጂ ነቶም ካልኣት ኣይዝክርምን ኢዮ።

ንክልቲኦምን፣ ነቶም ካልኣት ምስኦም ዝነበሩን፣ ንግዜኡ መጽንዒ፣ ናብቲ ቅርፍት ቀረባ ዝነበረ ናብ ገዛ እንዳቦይ ቀሺ ገረህላሰ ተኪኦ ዘብጻሕናዮም እመስለኒ። ካብኡ ናብቲ ቅርፍት ተመለሰና። ሕጂ'ውን ኣብ ትሕቲ ጽላል በርበረ-ጸሊም እንዳቦይ ድራር ህብትዝጊ፣ ሽዱሽተ (6) ፊሳታት ነበረ። ዕድሜኦም ካብ ከባቢ 10 ዓመት ዝሓልፍ ኣይኮነን። ኣብ ጸግዒ ናይቲ መናድቕ ዝተሃርመ፣ ኣነ ቅድሚ ምምጽኣይ ኣብኡ ዝተኣከቡ ክኾኑ ኣለዎም። ቀልጢፍና ክንቀብርም ተነግረና። ቅድሚ ምቕባርና ግን መንነቶም ክንፈልጥ ነይሩና። ነቶም ሓሙሽተ ቀልጢፍና ፈሊጥናዮም። ሻዱሽይቲ ግን መን ንበላ? ርእሳን ክልቲኡ ታሕተዎይ መሐውራን ኣይነበረን። ካብ ክሳዳ ክሳብ ብርኪ እግራ ዘሎ ኣካላታ ምሉእ ኢዮ። ጽሬትን ጣዕምን ነብሳ፣ ምስቲ ተኸዲናቶ ዝነበረት ዓይነት ክዳውንቲ ዕባይ ገጠር ኣይኮነትን። ካብ ከተማ ዝመጸት ክትከውን ኣለዎ። ግን ንል መን ንበላ!!! ገነትን ኣስቴርን ዝበሃላ፣ ካብ ከተማ ዝመጸ ናይ ቀረባ ቤተ-ሰብ ስለ ዝነበራኒ ተጠራጠርኩ። ገጽ ከይረኣኹም መን ክትበሃል ኢያ። ሽዑ ዝረኣኹዎ ፍሉይ መሀረምቲ ናይታ ሕጻን ቆልዓ፣ ሎሚ'ውን ካብ ተዘክሮይ ኣይተረሰዐን። ዝርሳዕ'ውን ኣይኮነን። ኣብ ነብሲ ወከፍ ዝኸሪ ናይቲ ፍጻሜ፣ ቀዳመይቲ ናብ ኣእምሮይ ቅጅል ትብል፣ ምስልን ኩነታት መሀረምትን ናይታ ሕጻን ኢዮ።

ነፈርቲ ከይምለሳ ስኽፍታና ኣይተወደኣን። ቀልጢፍና ክንቀብርም ተነገሩና ኢዮ። ከይደንጎና ነቲ ክፋት ቅርፍት ገዲፍና፣ ብጥቓታ ዝተቓጸለት ኣውቶቡስ ሓሊፍና፣ ገዛ እንዳ ኣቦይ ትኩእ ምራጭን እንዳቦይ ዘርኣይ መስፍንን ንየማንና ገዲፍና፣ ጸግዒ ጸግዒ ናብቲ መቓብር ወሲድናዮም። ኣብ ምብራቓዊ ጫፍ መቓብር ዓድና፣ ንኹሎም ኣብ ሐንቲ ጉድጓድ ኣእቲናዮም። ወለዲ - ንሎም ከም ዝሞተት ንክፈልጡ፣ ክዳን ናይታ ዘይፈለጥናያ ቆልዓ ኣትሪፍናዮ ኢና።

ኣብቲ መቓብር ግዜ ስለ ዝወሰድና፣ ብዙሕ ሰብ'ውን ስለ ዝተመልሰ፣ ዝሞቲን ዝተወግኡን ተላዒሎም ኢዮም። ናብቲ ቅርፍት ክምለስ ከለኹ፣ ኣብ ጸግዒ መንደቕ እንዳ መምህር ሕድሮም ገለ ሰባት ዕጉግ ኢሎም ረኣኹ። ኩነታቶም ክፈልጥ ናብኦም ተኣልዮ። ኣብኡ'ውን ሮዚና ዘራኣይ ኣበርቲዓ ትቕንዞ ነበረት። ሓደ ኣጋር ሓኪም (ተጋዳይ) ኢዮ ክሕክማ ጸኒሑና። ኣብ ላዕለዎይ ጫፍ ናይ ሰለፋ፣ ከባቢ ረቓቕቶኣ ዝረከ መሀረምቲ ነይሩዎ። ቃንዛኣ ቀሊል ኣይነበረን። ብኡ ንብኡ ናብቲ ውጉኣት ዝእከብሉ ዝነበሩ ገበላ ወሲድናያ። ሽዑ

ምሽት ምስ ኩሎም ውጉኣት ንሕክምና ተወሲዳ። ርዚና - እታ ኣብ ናትና ክሊ ዕድመ ዝነበረት ኩሞለይቲ ጎርዞ ኣይደሓነትን። ሕክምና ምስ በጽሖት ህይወታ ከም ዝሓለፈ ሰሚዕና።

ካብ ቁልዕነት ናብ ናይ ንእስነት ዕድሜኡ ክሰጋገር ዝቀራረብ ዝነበረ ተኸለኣብ ገረማርያም፡ ኣብ ኣፍ ደገ ድኳን እንዳ'ቦይ ባሻይ ዘርኣይ ከሎ ኢዩ ተሃሪሙ። ቀዳሞት ዝመጹ ሰባት ብህይወቱ ኣርኪቦም፡ ተሰኪሞም ናብ እሉይ ቦታ ወሲዶም። ምስ ካልኦት ውጉኣት ሕክምና ክበጽሕ ከኢሉ'ኳ እንተ ነበረ፡ ክድሕን ግን ኣይከኣለን። ንሱ'ውን ኣብ ሕክምና ምስ በጽሖ ሓለፉ።

ወዲ ኣርባዕተ ዓመት ዝነበረ ከሰተ ሃለቃ ግደ፡ ነፊርቲ ቅድሚ ምምጽኡን ሓደ ካብቶም ኣብቲ ቅርጻት ፋሕ ኢሎም ዝጸወቱ ዝነበሩ ቆልዑ ኢዩ። ንሱ ንምዕባዩ ሓፍቲ ወሲኸካ፡ ምስ ሽዱሽተ ቆልዑ፡ ኣብቲ መናደቕ ተጸጊዖም ካብ ዝነበሩ ሰባት ሓደ ኢዩ። ንድሕሪት ተመሊሱ ከኣ “ሽውዓተ ሰባት ኣብ ሓንቲ ቦታ፡ ኣብ መንደቕ ተጸጊዖና ክለና ኢዩ ከባቢና ብፋክረስ ተሓሪሱ። ካባና ፍርዝን ዝበለ ሙሴ ባሻይ ዘይኣይ ብኡ ንብኡ ክመውት ከሎ፡ ሓፍተይ ትርኪቦም ኣርባዕተ ቆልዑ ተወጊኦም፡ ግን ኣይሞቱን። ክልተ ቆልዑ ግን ኣይተተንከፍናን። ደም ክፈሶም ምስ ረኣኹ፡ ህይወተይ ንምድሓን ንሓፍተይ'ውን ገዲፊያ ብጉያ - ካብቲ ቦታ ተኣልዮ” ክብል ተዘክሮኡ ይገልጽ።

ኣብ ገበላታት እንዳቦይ ንኡስ ሃይለ ደስታ፡ እንዳቦይ መሓሪ ንንጉል፡ እንዳ'ቦይ ተፈሪ ክፍለ . . ገለ ካብቲ ውጉኣት ተኣኪቦሙሉ ዝነበሩ ገዛውቲ ኢዩ። ዝተወገኡ ክንበጽሕ ካብን ናብን ክመላለስ ከለና፡ ወ/ሮ ዙፋን ዝተሃርመት የማነይቲ ኢዳ ብጸጋመይቲ ኢዳ ደጊፋ፡ ናብቲ ውጉኣት ዝሕከሙሉ ዝነበሩ ቦታ ገለ ረድኤት እንተረኸበት ክትከይድ ኣብቲ ቅርጻት ጎፍ ኢላትኒ። ሽዑ ወዲ ክልተ ዓመት ዝነበረ ፍጹም ደስበለ፡ ንናይ ወለዱ ዕላል ምርኩስ ገይሩ፡ ነቲ ኩነታት ብኸምዚ ይገልጽ። “ኣደይ ንዓይን ንገብሪኤላ ሓፍተይን ሓዛትና ናብ ሓንቲ ክፍለ ኣትያ። ንዓይ ብጸጋማይ ኢዳ ሓቑፋ፡ ንገል 4 ዓመት ገብሪኤላ ሓፍተይ ብየማናይ ኢዳ ጠሚራ ናብኣ ኣጸጊዓ ሓዛታ ነይራ። እታ ነቲ ዚንጎ ኣንኩላ ዝኣተወት ፋክረስ፡ ንገብሪኤላ ሓፍተይን ነታ ጠሚራታ ዝነበረት የማነይቲ ኢድ ኣደይን ሃሪማተን። ኣደይ - ጅማውቲ የማናይ ቅልጽማ ተበሲዑ ከይዱ፡ ሓፍተይ ግን ኣይደሓነትን” ክብል ካብ ወለዱ ንዝሰሞየ ዕላል ብሓጸር ይደግም። ጋዜጠኛ ቲቪ ኤሪ ዝነበረ ኪዳነማርያም ደስበለ'ውን “ገብሪኤላ ሓፍተይ እንታይ ከም ዘርኣያ ኣይፈልጥን። ሽዑ ንግሆ፡ ካብ ገዛና ክሳብ ቅርጻት ምእባድ ኣብያትና መሪር ብኺያት እናበኸየት ኢና ኣገዲድና ወሲድናያ። ገዛና ከይተመለሰታ ከኣ ኢያ ሓለፋ” ክብል ንገለ ካብ ናይ ሽዑ ተዘክሮኡ ይገልጽ።

ሕጂ ዳርጋ ኩልና እቶም ኣብ ሓደ ክሊ ዕድመ ዝነበርና መንእሰያት ደሃይ ናይ ዘለዉን ዝተሃርሙን መዛኑና ፈሊጥና ኢና። ሓደ ሰብ ግን ድሃይ የለን። ንባህልቢ ስዩም ተወጊኡ ወይ ወዲቕ ርእየዮ ዝብል ሰብ የለን። “ባህልቢ ኣበይ ጠፊኡ!! ሸቀልቀል ኢዩ ኮይኑ። ባህልቢ - እቲ ሕያዋይ ጸዕዳ ልቡ፡ ብዘይካ ስሓቕን ጸወታን - ተንኮል ዘይፈልጥ መንእሰይ፡ ምስቶም ካብን ናብን ዝመላለሱ ዝነበሩ ሰባት ኣይነበረን። ፍሉይ ምቕርራብ ስለ ዝነበረናን ሓደ ካብቶም መንእሰያት ስለ ዝነበረን ከኣ ኢና፡ ካብን ናብን ንሓተሉ ዝነበርና።

ነፈርቲ ምስ መጻ፡ ባህልቢ ዘለዎም ሰባት ኣርሒቕኻም ኣይከዱን፡ ናብ ውሽጢ ድኳን እንዳ'ቦይ ባሻይ ዘርኣይ ኢዮም ኣትዮም። ነፈርቲ ድሕሪ ምኻደን ነቲ ድኳን ቀልጢፉ ዝኸፈቶ ሰብ ኣይነበረን። ድሒርም ነቲ ድኳን ምስ ከፊቱዎ ግን ባህልቢ ደሙ ወዲኡ ክጸግር ጸኒሑዎም። ምስኡ'ውን ካልኣት ነይሮም ክኾኑ ይኸእሉ ኢዮም። ባህልቢ ህይወት ስለ ዝነበሮ ናብቲ ውጉኣት ዝእከቡሉ ዝነበሩ ናብ እንዳ'ቦይ መሓሪ ንንጉል ከም ዝተወሰደ ሲሚዕና፡ ክንርእዮ ከድና። ባህልቢ ኣብ ሃለፍታ (ኮማ) ኢዩ ነይሩ። ኢንፍኸን ተተኪሉዎ፡ ጸጸኒሑ ኣፉ ስለ ዘንቀሳቕሰ ጥራሕ ኢዩ ብህይወቱ ምንባሩ ዝፍለጥ። ብዓይነይ ንመወዳእታ ተፋንዮ ከይደ። ኣይጸንሑን፡ ንሱ'ውን ሕክምና ምስ በጽሖ ህይወቱ ከም ዝሓለፈ ሲሚዕና።

ብሰንኪ'ቲ ዘጋጠመ ሃንደበታዊ ፍጻሜ፡ ኩሉ ሰብ ነብሱ ክድሕን ካብቲ ቦታ ክርሕቕ ይጎዱ'ኳ እንተ ነበረ፡ ገለ ገለ ግን ገና ኣብ ቁልዕነቶም “ሞት ኮነ ህይወት ምስ ኣሕዋትና” ኢሎም ኣብ ምድሓን ኣሕዋቶም ሂወቶም ዝኸፈሉ'ውን ኣለዉ። ከባቢ 13/15 ዓመት ዝዕድሜኡ ወይኒ ቀሺ ክብርኣብ ሓንቲ ካብዚኣቶም ኢያ። ንሳ ደብዳብ ምስ ጀመረ ንለተንኪኤል ሓፍታ ሓዚላ ካብቲ ቦታ ንምርሓቕ ክትጎዱ ኢያ ፈቲና። ፈቲና ግን ኣይተዓወተትን። ንሓፍታ ሓዚላ እና ጎዩየት ከላ፡ ክልቲኣን ብሓንቲ ጥይት ተሃሪመን ከም ዝወደቓ ኢዩ ተነገሩና።

እዞም ክብ ኣለ ዝገለጽኩዎም፡ ገለ ካብቶም ምስሎም ገና ካብ ሓንጎላይ ዘይሃሰሰ፡ ገለ'ውን ብዓይነይ ዝረኣኹዎም ናይ ሽዑ መዓልቲ ግዳያት ኢዮም። ሎሚ ድሕሪ 41 ዓመታት፡ እሞ ኣብ ስደት፡ ዝተማልኦ ስእልን ኣስማትን ክህልወካ ዝከኣል ኣይኮነን። ካብቶም ሎሚ ክንዝክርም ዝኸኣልና፡ ሽዑ ዝሞቱ ዕሸላት ናይ ገሊኦም ኣስማት ምጥቃሕ'ውን ሓጋዚ ኢዮም፡ ካብቶም ብዙሓት ብውሑዱ እዞም ዝሰዕቡ ወስ ክብል። 1. ቢዞን ዑቕቡ ተኸሎም 2. ሙሴ ባሻይ ዘርኣይ 3. ብርኽቲ ሰመረ ገርህላሰ 4. ኣምለሰት ወ/ሚካኤል ገብርህዩት 5. ደስታ ሓድጉ እመስገን 6. ወይኒ ቀሺ ክብርኣብ ቀሺ በርህ 7. ለተንኪኤል ቀሺ ክብርኣብ ቀሺ በርህ 8. ገብርኤላ ደስበለ ወልድስላሴ 9. ተስፋ ተወልደ ተስፋማርያም 10. ገረዝህር ተኸሎም ሞሳዝጊ 11. ስላም ኣስጎዶም 12. ፍረወይኒ ኪዳነ ቀላቲ. . . ሽዓ መዓልቲ ካብ ዝሞቱ፡ ሎሚ ካብ ዝከከርናዮም ገና ልቢ ከይቆጸሩ ዝተኸልፉ ዕሸላት ኢዮም።

አቦይ ወልደ ገብርኤል ዑቕባይ፡ በዓልቲ ቤቶም አደይ ብርሃኑ፡ አደይ ምሕረት ተኸሉ (ሰይተ'ቦይ ፍስሐ ብርሃኑ)፡ ወ/ሮ ስእላ (ሰይቲ ኣያ ሃንሰ መሓሪ)፡ ወ/ሮ እዝግሃርያ (ሰይቲ ኣያ ተስፋ-ገብርኤል ዘርእዝጊ)፡ ሽዓ መዓልቲ ካብ ዝቐበርናዮም ዓበይቲ ኢዮም።

ቀሊልን ብርቱዕን መውጋኣቲ ዝነበሮም ከባቢ 100 ዝኾኑ ውጉኣት ሽዑ ምሽት ብመካይን ተጻዒኖም ናብ ሕክምና ተወሰዱ። ገና ኣብ ቆልዕነቲ ዝነበረ ተኸለኣብ ገረማርያም፡ መንእሰያት ዝነበሩ ባህልቢ ስዩምን ርዚና ዘርኣይን፡ አደይ ኣለም (ሰይተ'ቦይ ተወልደ ዘውዲ) ሕክምና ምስ በጽሑ ከይደንገዩ ሓሊፎም። ነቶም ዝተረፉ'ውን ጊዜ ኣይሓገዙምን። ክራማት ናይ 1978 ዓ.ም፣ ህዝባዊ ግምባር ካብ ምሉእ ዞባ ደቡብን መንገዲ ኣስመራ ባጽዕን ዘዝለቐሉ ዓመት ኢዩ። ውድብ ኣብ ካልእ ዝግበዩ ጉዳይ ተጻሚዱ ስለ ዝነበረ፡ ይሕወዩ ኣይሕወዩ፡ ኩሎም'ቶም ውጉኣት ካብቲ ተዓቕሞም-ሉ ዝነበሩ ሕክምና ተፋንዮም፡ ዓይም ክምለሱ ነይሩዎም። ተመልሱ ከኣ። ገና ቆልዓ ዝነበረ በረኽት ደበሳይ ድራር ድሕሪ ገለ ኣዋርሕ፡ ወ/ሮ ኣለም ተወልደ ዑመር (ሰይቲ ኣያ ተስፋ-ቀላቲ) ድሕሪ ናይ ከባቢ ክልተ ዓመት ስቓይ፡ አደይ ጽገ ተሰማ (ሰይተ'ቦይ በዩን ተስፋ-ጋብር) ከኣ ድሕሪ ናይ ከባቢ ኣርባዕተ ዓመት ስቓይን ቃንዛን፡ ብሰንኪ'ቲ ግቡእ ሕክምና ዘይረኽበ ናይ ሽዑ መዓልቲ መውጋኣቲ በብሓደ ስዒቦም። ካልኣት'ውን ኣብ ሞት ዘይበጽሑ፡ ኣብ ጭዋዳታቶም ዝተሸኸለ ሓጸውን፡ ኣብ ኣራኣሶምን ኣፍ-ልቦምን ዝተሸኸለ እስኩጅ፡ ሽዑ ዝተበትከ ጅማውቶም . . ንኹሉ ዝወረደም ስቓይ ጸይሮም ክነብሩ ዝተገደዱ ሰባት ኣዝዮም ብዙሓት ኢዮም።

እቶም ካብ ካልኣት ናይ ከባቢና ዓድታት፡ ዕድመ ተገይሩሎም ወይ ብኻልእ መገሻ መጸኢም፡ ኣብቲ ኣኼባ ዝነበሩ'ሞ ዝሞቱን ዝተወግኡን ሰባት፡ ኣብዚ ኣይኣተዉን። ዝሞቱን ዝተወግኡን ምንባርም ግን ሰማዕ ኢዩ። ካብ ቦታ ፍጻሜ ርሒቐካ፡ ኣብዚ ኣብ ስደት ኮንካ ዝተማልአ ዝኸርን ስእልን ክህልወካ ስለ ዘይከኣል ግን ኣብዚ ከእትዎም ኣይከኣልኩን። ገለ ካብቶም ሽዑ መዓልቲ ዝተወግኡ፡ ካብ ደቀምሓረ ዝመጹ - ቀያሕቲ ዕምባባ ዝነበሩ'ውን ተጋደልቲ ኮይኖም፡ ምሳይ ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ነይሮም ኢዮም።

መደምደምታ፡ - ህዝቢ ኤርትራ፡ ኣብቲ ካብ 1940ታት ጀሚሩ ዘካየደ ፖለቲካዊ ቁርቁስ ኮነ ኣብቲ ድሒሩ ን30 ዓመታት ዘካየደ ዕጥቃዊ ቃልሲ፡ ኣብ ንቡር ሰላማዊ መዓልታዊ ህይወቱ ከሎ፡ ብዘይ ሓሰቦ ኣዝዩ ብዙሕ ሰላማዊ ሰብ ኢዩ ጠፊኡ። እዞም፡ ንዘሎንና ተመሳሳሊ ሕብሪ ቆርባትን ሃይማኖታዊ እምነትን ከም ምክንያት ተጠቂሞም፡ መሬትናን ባሕርናን ክወርሱን ክግብቱን መታን፡ ጠንቁ ብዙሕ ስቓይናን መቐዘፍትናን ዝነበሩ ኢትዮጵያውያን ገዛእቲ፡ ድልዮቶም - ንዝፈጸምዎ ግፍዕን ስቓይን ተሸፊኑን ተረሲዑን ክተርፍ ጥራይ ዘይኮነ፡ ገና ሕጂ'ውን ሕልሞም ኣብ ወራራት ሃጺይ ሃይለስላሴን ደርግን፡ ኣብ ምጽናት ህዝቢ ኤርትራን፡ ኣብ ምድልዳል መግዛእታዊ መሓውራቶምን ንዝሞቱ ወታሃደራቶም ኣብ ኤርትራ ሓወልቲ ክትከለሎም ከም በዓል ሻለቃ ዳዊት ወልደገርጊሽ (ብጊዜ ደርጊ ናይ ኤርትራ ኣማሓዳሪ

ዝነበረ) ብመድያ ከምዝጠለበ ዝፍለጥ ኢዩ። እዚ ንባዕሉ ሓደ ካብቲ ኣብ ልዕሊ ህዝብና ንዘውረድዎ ስቓይ ምንእኣስ ኢዩ። ህዝብና ንስለ ሃገራዊ ናጽነቱ ዝኸፈሎ ከቢድ ዋጋን፣ “ምስ ተጋደልቲ ትደናገጽ ኢኻ” ተባሂሉ፣ ኣብ ልዕሊኡ ንዝተፈጸመ ኣሰቓቕ መቅዘፍትን ህልቂትን፣ ኣብ ኣፈ-ታሪኽ ተሓጻሩ ከይተርፍ፣ ታሪኹ ብግቡእ ከስነድን፣ ንዳሕራይ ኤርትራዊ ወለዶ ጥራይ ዘይኮነ፣ ደላይ ሰላም ንዝኾነ ህዝቢ ኢትዮጵያውን ክንገርን ከነፍልጦን ሓላፍነትና ኢዩ።

ህዝቢ ኣርትራ ንኹሎምቶም ዶብ ሰጊርም ዝመጹ ጸላእቲ ኣባሪሩዎምን ስዒሩዎምን እኳ እንተኾነ፣ ዳግማይ ሎሚ'ውን ካብ ኣብራኹ ብዝወጹ ንሓሉ ንብርሰትን ዕንወትን ተቓሊዑ ኣሎ። እነሆ ከኣ ነዞም ኣብ ዓንቀሩ ተሸኽሎም ናብ ዓጽረ-ሞት ዘብጽሑዎ መጸይቲ ኣልዩ፣ ናይ ዝሓለፈ 20 + 30 + 28 ዓመታት ተመክሮኡ ብግቡእ ገምጊሙ፣ ማእዘኑ ከስተኻኸል “ሎምስ ይኣክል” ይብል ኣሎ። ናይ ሎሚ ዘመን 20 ሰነ ከኣ “ይኣክል” ካብ ጭርሖ ናብ ግብሪ ዝሰጋገረሉ መድረኽ ተበስር ኣላ። ብኣጋጣሚ ናይዚ ከኣ፣ ህዝብና ዝሓለፎ ከቢድ ጎዕዞ ቃልሰን፣ ብሰንኹ ኣብ ልዕሊኡ ንዝተፈጸመ ግፍዕን ስቓይን ከይተገልጸ ተዓቢጡ ኢዩ ጸኒሑ'ሞ፣ ዝሓለፈ ታሪኽና ከይነከናን ከይወሰኸናን፣ ንዝትክኣና ወለዶ ከነመሓላልፎን ክንስንዶን ግዜ ይሓተና ኣሎ።

**ዘለኣለማዊ ዝኸሪ ንሰማእታትና
ታደሰ ኪዳነ
በርሚንግሃም**